

KAMMARKOLLEGIET

DOKUMENTATION: Samråd om Allmänna arvsfondens bidragssystem

Dokumentation från ett samråd mellan
Kammarkollegiet och civilsamhället

14 maj 2024

Innehållsförteckning

Deltagare	3
Bakgrund	4
Metod.....	4
Sammanfattning	5
Ansökningsprocessen	6
Granskning och kontroll	10
Påföljder och återkrav	13
Övrigt.....	15

Deltagare

- ABF Malmö
- Arbetets museum
- Barnrättsbyrån
- BLING Start Up
- Bodens BK FF
- BRIS
- Buff
- Clowne utan gränser
- Falkenbergs fontänhus
- Fryshuset
- Hjärnkoll Västerbotten
- Hushållningssällskapet Halland
- IKF - Internationella Kvinnoföreningen i Malmö
- Knas Hemma
- Narva Boxningsklubb
- Neighbourhood Ulriksbergskyrkan
- Rapatac
- RF-SISU Västra Götaland
- RFSL
- Riksförbundet FUB
- Riksförbundet Sveriges 4H
- RUM - Riksförbundet Unga Musikanter
- Riksförbundet Attention
- Run for Office/Löparakademin
- Räddningsmissionen
- Somaliska riksförbundet
- SPF Seniorerna
- Stockholms Schackförbund
- Stöckebygdens utveckling
- Svenska Handbollsförbundet
- Svenska Parasportförbundet
- Sverok
- Teater Aros
- Tjällegoahte - Författarcentrum Sápmi
- Föreningen Transammans
- Vägen Ut-Kooperativen

Bakgrund

Sedan 1928 förvaltar Allmänna arvsfonden arv från personer utan släktarvingar eller testamente. Fonden förvaltas av Kammarkollegiet och möjliggör varje år cirka fyrahundra projekt över hela landet genom ekonomiskt stöd. Projekten är i alla storlekar och spridda över hela landet. De drivs till stor del av civilsamhälles-organisationer och riktar sig till barn, ungdomar, äldre och personer med funktionsnedsättning. Under 2023 fick Allmänna arvsfonden in totalt 1 357 miljoner kronor. Pengarna kom främst in genom arv men även genom metallåtervinning och aktieutdelningar på befintligt kapital.

I mars 2024 publicerade Riksrevisionen en granskning av delar av Allmänna arvsfonden där man menade att systemet har stora brister och varken fungerar ändamålsenligt eller effektivt. Riksrevisionen föreslår i rapporten att regeringen avvecklar det nuvarande systemet med Allmänna arvsfonden och att en ny ordning för att hantera arv efter avlidna utan arvingar eller testamente tas fram. Rapporten innehåller även sex rekommendationer till Arvsfondsdelegationen och Kammarkollegiet som man menar skulle förbättra dagens system. I arbetet med att omhänderta rekommendationerna och utforma åtgärder som svarar mot dessa involverar Kammarkollegiet ett antal civilsamhällesorganisationer med erfarenhet av att söka medel från Allmänna arvsfonden. Syftet är att inhämta kunskap för att bedöma eventuella åtgärders påverkan på civilsamhällesorganisationers möjlighet att söka och nyttja medel från Allmänna arvsfonden samt huruvida eventuella förändringar är de facto riskreducerande och proportionerliga.

Den 14 maj 2024 höll Kammarkollegiet och NOD (Nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhället) två samråd. Tillsammans med ytterligare inhämtad information kommer civilsamhällesorganisationernas kunskap och erfarenheter att ligga till grund för arbetsprocessen att utforma åtgärder som svarar mot Riksrevisionens rekommendationer. Deltagarna kommer att ges möjlighet att ge respons på de föreslagna åtgärderna vid ett andra samrådstillfälle i oktober.

Metod

Ett 60-tal organisationer som har sökt och mottagit projektstöd från Allmänna arvsfonden under åren 2020–2024 bjöds in att delta i samråden. Organisationerna valdes ut för att tillsammans representera en bredd av civilsamhällets organisationer och på så sätt samla flera olika perspektiv. Vid urvalet tog vi hänsyn till organisationsform, organisationsstorlek (antal anställda och verksamhetens utbredning), administrativ kapacitet, beviljad projektstödsomman, geografisk spridning, målgrupp och verksamhetsområde.

Två digitala samrådsmöten hölls den 14 maj 2024. Deltagarna delades in i grupper med fem eller sex deltagare från civilsamhällesorganisationer, två anställda från Kammarkollegiet samt en anställd från NOD. Totalt fanns 36 civilsamhällesorganisationer representerade. Under 60 minuter diskuterade deltagarna ett antal frågor som de fått utskickade på förhand. Frågorna formulerades utifrån de sex rekommendationerna i Riksrevisionens rapport som riktas mot Kammarkollegiet och Arvsfondsdelegationen och delades in i tre teman: ansökningsprocessen, granskning och kontroll samt påföljder och återkrav. Sättet som frågorna utformades på gav civilsamhällesorganisationerna möjlighet att ge konkreta förslag på hur Allmänna arvsfondens verksamhet skulle kunna förbättras. Denna dokumentation sammanfattar de erfarenheter och den kunskap som deltagarna från civilsamhället delade med sig av under gruppdiskussionerna.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis uttrycker civilsamhällesorganisationerna att Allmänna arvsfonden är av stor betydelse både för den egna verksamheten och civilsamhället i stort. Flera deltagare menar att medel från fonden utgör en av få möjligheter för den idéburna sektorn att finansiera verksamhetsutveckling och att utforska innovativa lösningar på samhällsproblem i samverkan med målgrupper. Mot bakgrund av detta verkar deltagarna överens om att fokus bör ligga på Allmänna arvsfondens utvecklingsmöjligheter snarare än huruvida fonden ska existera eller ej.

Denna dokumentation innehåller olika perspektiv på Riksrevisionens rekommendationer och många konkreta förslag på hur Allmänna arvsfondens system skulle kunna förbättras. Den bör därför läsas i sin helhet. Det finns dock ett antal synpunkter och förslag som majoriteten av deltagarna återkommer till. Dessa sammanfattas här:

- Det är en stor utmaning att utförligt planera ett projekt och utforma budget för en lång tid framåt, samtidigt som projektet förväntas vara nytänkande och engagera målgruppen. Deltagarna önskar en större flexibilitet för att kunna anpassa sig efter förändrade förutsättningar och lägga resurserna där de gör mest nytta. Allmänna arvsfonden menar dock att det redan finns en viss flexibilitet vad gäller projektets innehåll, upplägg och budgetdisponering.
- Många deltagare anser att ansökan bör omformas, att frågorna görs mindre omständliga och att ansökningsprocessen delas upp i flera steg.
- Dialogen med handläggarna är uppskattad men flera organisationer framför att handläggarna skulle behöva bli mer likvärdiga vad gäller bemötande, regeltolkning och kompetens. Ett annat önskemål är att Allmänna arvsfonden förtydligar riktlinjer och regler för att öka likvärdigheten.

- Allmänna arvsfonden skulle kunna utveckla bättre metoder för hur organisationerna kan mäta och redovisa projektens resultat och effekt.
- Deltagarnas åsikter om hårdare granskning och kontroll skiljer sig åt. Det verkar delvis bero på organisationens storlek och typ av verksamhet. Sammanfattningsvis är det viktigt att verktygen för granskning och kontroll utreds ordentligt och utformas med hänsyn till civilsamhällesorganisationernas varierade förutsättningar.
- Åsikterna om huruvida det vore fördelaktigt eller inte att tilldelas en redovisningstjänst varierar och det finns därmed inte ett stöd bland deltagarna för att en sådan tjänst bör vara obligatorisk för alla.
- Samarbete med andra aktörer i projekten kan utgöra en utmaning. Till exempel kan det vara svårt att engagera samarbetspartners i ett tidigt skede och det finns en risk att projektets genomförande blir allt för beroende av en extern part.
- Det finns en risk att hårdare bedömningar och påföljder avskräcker små organisationer att söka medel, vilket skulle minska mångfalden av sökande organisationer. Bedömningar och påföljder behöver stå i proportion till organisationens kapacitet och projektets omfattning.

Ansökningsprocessen

1. Vilken del av ansökningsprocessen utgör den största administrativa bördan för er?

Uppfattningarna om vilken del av ansökningsprocessen som utgör den största administrativa bördan för organisationerna skiljer sig åt. Vissa deltagare menar att ansökningsprocessen som den ser ut idag är alltför gedigen och krävande, medan andra deltagare upplever att den administrativa bördan minskat och inte är särskilt tung idag, jämfört med andra finansiärer som man menar har en än mer omfattande ansökningsprocess.

Några deltagare tycker att Allmänna arvsfondens ansökningsprocess har blivit enklare med fler möjligheter till kompletteringar och att de omfattande frågorna tvingar organisationerna att reflektera över och förtydliga projektets syfte och genomförande vilket är positivt. Andra organisationer upplever att processen är alltför tidskrävande och tar många, ibland ideella, arbetstimmar i anspråk vilket upplevs som betungande, inte minst av de mindre organisationerna. Den generella kritiken mot ansökningsprocessen handlar framför allt om att frågorna upplevs som omständliga och överlappande. Några anser att kompletteringsfrågorna innebär en stor arbetsbörda då de är omfattande och ofta kommer med korta tidsfrister. En deltagare fick endast två dagar extra när personen bad om en utökad tidsfrist. Flera deltagare lyfter också svårigheten att svara utförligt på

frågor då det finns begränsningar i antal ord per svar i såväl grund- som kompletteringsfrågorna.

En utmaning som återkommer är Allmänna arvsfondens krav på långsiktig planering, i synnerhet upplever deltagarna att det är svårt att presentera en detaljerad budget för hela projekttiden. Deltagarna menar att det är svårt att uppskatta kostnader tre år framåt i tiden och att förutsättningar och behov ofta förändras under projektets gång. Det hänger till viss del ihop med kunskap om den specifika målgruppen. För vissa grupper är det av naturliga skäl särskilt svårt att förutse till exempel hur många personer som kan förväntas delta i en aktivitet som ligger långt fram i tiden. Kraven på att redovisa en detaljerad budget kan hämma projektets innovationsförmåga och leda till att man söker mer pengar än nödvändigt, särskilt när det gäller små föreningar där man ogärna använder medlemsavgifter för att täcka upp i projektet och därför behöver ha en god marginal. Det kan också vara svårt att få in detaljerade offerter innan ansökan fått bifall, vilket gör att budgeten ändå inte blir helt tillförlitlig. Å andra sidan lyfter flera organisationer att det är en trygghet att ha projektets ekonomi säkrad för en längre period än ett år i taget, som är tidsperioden för många bidrag från andra myndigheter.

Flera deltagare betonar att man uppskattar att Allmänna arvsfonden lägger vikt vid nytänkande och delaktighet, men att det finns en motsättning mellan dessa värden och krav på framförhållning och detaljrikedom. Att involvera målgruppen kräver flexibilitet. För många organisationer är medel från Allmänna arvsfonden en sällsynt möjlighet att finansiera utveckling och innovation i verksamheten, men krav på att specificera aktiviteter långt i förväg gör att man kanske inte alltid gör det som hade varit bäst för verksamheten utan i stället måste hålla sig till det som står beskrivet i projektplanen vilket i många fall blir en slutkonferens eller liknande.

Ytterligare en utmaning inom ramen för ansökningsprocessen är att engagera lämpliga samarbetspartners. Utmaningen ligger dels i att hitta partners som Allmänna arvsfonden bedömer arbetar på en tillräckligt hög nivå, dels i att det är svårt att motivera andra aktörer att finnas med i ansökan och eventuellt utlova resurser i ett så tidigt skede. Offentliga aktörer vill ofta ha tydliga resultat och en plan för hur projektet ska leva vidare, vilket kan vara svårt att leverera innan man påbörjat projektet. Deltagaren beskriver det som att "sälja något som inte finns än". En annan deltagare menar dessutom att det innebär en ganska tung administrativ börda även när den egna organisationen agerar samarbetspartner i ett annat projekt. Ett konkret exempel på en utmaning när det gäller samverkan inom målgruppen personer med funktionsnedsättning är att Allmänna arvsfonden ofta ställer krav på närvaro och delaktighet från brukarorganisationer, vilket kan vara svårt eftersom de organisationerna försvagats. Oftast tillför det ingenting att

koppla in en nationell representant. Arvsfonden borde kunna lita på att den lokala organisationen har tillräcklig kunskap om målgruppen och dess förutsättningar.

2. Vilka förändringar i ansökningsprocessen skulle underlätta för er organisation?

Deltagarna har många förslag på hur ansökningsprocessen skulle kunna underlätta för de sökande organisationerna. Flera deltagare önskar mer renodlade och kärnfulla frågor i ansökan och att ansökningsprocessen inleds med en mer översiktlig beskrivning av projektet, ett "konceptpapper" eller en "pitch", där de kandidater som är relevanta får gå vidare till ett andra steg och fördjupa sin ansökan. Detta skulle sänka trösklarna för mindre och nystartade organisationer och lokalavdelningar att söka medel och dessutom frigöra tid för ideella organisationer som slipper lägga många timmar på en ansökan som får avslag. Det finns flera exempel på andra finansiärer som har detta upplägg. Deltagarna menar att den "testfunktion" som finns på Kammarkollegiets hemsida inte är tillräckligt precis men tror att det verktyget kan utvecklas och förfinas.

Ett antal deltagare önskar även ökad flexibilitet när det gäller att justera budgeten under projektets gång, samt tydligare regler för belopp för olika budgetposter. För att komma åt problematiken att organisationer överdriver kostnaderna för att ha marginal föreslår en deltagare att man i ansökan ombuds presentera tre potentiella budgetar för tre olika scenarion. En deltagare påpekar att de nya redovisningsmallarna är krångliga, särskilt när det gäller att flytta medel mellan verksamhetsår.

Ytterligare förslag som nämns är att utforma ett särskilt "pilotbidrag" till mindre nystartade organisationer som sedan kan växlas upp över tid, eller att kunna söka medel för att göra förstudier eller pilotprojekt som förberedelse inför en större satsning. Det skulle motverka att oseriösa aktörer söker sig till fonden och även öka insynen i projekten. Ett önskemål gällande budget är att vid behov kunna tidigarelägga kostnader, i stället för att, som idag, bara kunna flytta fram kostnader. Några deltagare påpekar att den tillåtna lönenivån är alldeles för låg vilket betyder att organisationerna själva måste skjuta till medel för att kunna ta in kompetent personal i projektet.

Flera deltagare uppskattar möjligheten till dialog med handläggarna på Allmänna arvsfonden och menar att det skapar en värdefull lärprocess för organisationen, även om ansökan resulterar i ett avslag. Flera deltagare menar dock att det skiljer sig mycket mellan handläggare och vilka instruktioner och rekommendationer man får, och att detta har en relativt stor påverkan på ansökningsprocessen och utfallet. Exempelvis berättar en deltagare att de tvingades sänka projektets målsättningar till följd av handläggarens bedömning. En annan deltagare berättar att det kan skilja sig åt mellan två olika projekt hur stor andel av budgeten som får gå till kommunikationsinsatser. Någon deltagare

upplever också att det är enklare att föra dialog med Allmänna arvsfonden om organisationen finns i Stockholm jämfört med andra delar av landet. Flera upplever att det finns outtalade idéer och riktlinjer som både sökande organisationer och handläggare förväntas förhålla sig till och att dessa borde förtydligas om Allmänna arvsfondens tanke är att de ska fundera som formella krav.

Ytterligare ett förslag är att dialogen med handläggarna får mer systematiska inslag, till exempel genom ett möte i början av ansökningsprocessen där den sökande organisationen får möjlighet att skapa förförståelse för målgruppen, dess specifika förutsättningar och projekttiden. Ett annat förslag för att avlasta handläggarna på Allmänna arvsfonden är att inrätta ett råd med före detta projektledare för arvsfondsprojekt som kan dela med sig av sina erfarenheter och stötta nya sökande organisationer. Ett tredje inspel är att involvera två handläggare, en som en mer inriktad på att coacha organisationen genom processen och en som fokuserar på ekonomi och kontroll.

Vidare efterfrågas att Allmänna arvsfonden underlättar för målgruppen barn och unga att involveras i organisationernas arbete med att ansöka om medel. Som exempel nämns utbildningar för unga ledare där ett mer tillgängligt språk och kortfattade beskrivningar skulle kunna underlätta för de unga deltagarna att arbeta självständigt med vissa moment i ansökningsprocessen.

Några deltagare lyfter att metoderna för effektmätning skulle kunna utvecklas. Förslagsvis skulle man kunna använda sig mer av mål, indikatorer och riskanalys. Tolkningen av "projektets överlevnad" skulle kunna breddas till att innefatta idéer som uppkommit under projekttiden, för att tillvarata dessa. En deltagare reflekterar över huruvida det är viktigt för Allmänna arvsfonden och/eller den egna organisationen att ansökan innehåller kvantifierbara mål. De riskerar att sätta käppar i hjulet om man behöver tänka om under projektets gång. Ytterligare ett förslag gällande uppföljning är att i större utsträckning fråga målgrupperna vad de tycker om insatserna. Det finns många sätt att inkludera in barn och ungas synpunkter i rapporteringen.

Ett återkommande önskemål är att ansökningsprocessen digitaliseras och kan signeras med Bank-ID genom en e-tjänst, samt att bättre, mer användarvänliga mallar som kan nyttjas i fler program än Microsoft Word tillgängliggörs.

3. Vilka förändringar ser ni vore rimliga för att hindra oseriösa organisationer från att utnyttja medel ur Allmänna arvsfonden?

Många deltagare välkomnar en ökad granskning av styrelser, anställda och andra tongivande personer inom organisationerna. Man skulle också kunna undersöka hur länge organisationen varit verksam, antal medlemmar i relation till potentiell målgrupp och huruvida de baserar sin verksamhet på relevant forskning. Några risker att ta hänsyn till är dock att det kan vara svårt för mindre organisationer, särskilt på mindre orter, att leva upp till ett krav på antal medlemmar och att förslaget om relevant forskning kräver att Allmänna arvsfonden har kompetens att bedöma detta.

Några organisationer föreslår att Allmänna arvsfonden kan inspireras av Svensk Insamlingskontroll och hur de arbetar med kreditupplysningar i kontrollen av organisationer med 90-konton. En risk att beakta är dock hur det påverkar organisationer som leds av barn och unga. Några deltagare påpekar även att en persons privatekonomi inte behöver säga något om hur projektet kommer att skötas och att man behöver ta hänsyn till individens integritet.

En deltagare menar att ett samarbete med en väletablerad nationell organisation, till exempel ett studieförbund, utgör en viss garant för att den sökande organisationen är seriös då de stora organisationerna har rigorösa interna kontroller och regelverk. En annan deltagare menar att själva verksamheten också säger något om organisationens seriositet, och menar att oseriösa aktörer oftast inte ägnar sig åt ”mjuka” värden. Ett tredje varningstecken kan vara orimliga proportioner i budgeten.

Granskning och kontroll

1. På vilket sätt skulle det påverka er vilja och förmåga att söka och nyttja medel från Allmänna arvsfonden om ni behövde dela a) uppgifter om firmatecknare och b) uppgifter om anställda i projektet till ett register?

Flertalet deltagare upplever att det är ganska odramatiskt att dela uppgifter om firmatecknare och anställda, medan några är mer skeptiska och förklarar att det känns olustigt att dela sin identitet till ett register och att privata förehavanden inte behöver påverka organisationens verksamhet. Möjligen skiljer sig detta åt beroende på organisationens storlek, där mindre organisationer är något mer skeptiska. Större organisationer samlar och delar ofta redan den här typen av information i andra sammanhang och har den administrativa kapaciteten att göra det. Inom idrotten ingår till exempel ett utdrag ur belastningsregistret för att få tränarlicens.

Några deltagare menar att det är skulle underlätta det administrativa arbetet om det fanns ett centralt register där flera finansiärer skulle kunna ha tillgång till samma information.

Deltagarna lyfter dock några risker och frågetecken kring vilka personer och vilken typ av information som skulle omfattas, huruvida uppgifterna blir offentliga och om det skulle finnas möjlighet att sekretessbelägga vissa uppgifter. Man bör också beakta hur ett sådant krav påverkar organisationer som samlar personer med skyddade identiteter eller verksamheter där anställda riskerar att utsättas för hat och hot. Ytterligare en fråga är hur man hanterar uppgifter om tillfälliga anställningar. Ett antal organisationer menar att det inte bör vara några problem så länge det inte behöver göras löpande, men att frågan behöver utredas vidare.

Andra medskick i frågan är att systemet behöver vara enkelt att administrera och uppdatera och gärna görs i samband med en befintlig process så som årsredovisningen. Det kan vara nödvändigt att få budgetera "chefstid" i projektansökan så att ansvariga kan lägga tid på att ta fram rätt uppgifter. Man bör även ta hänsyn till att anställningarna ofta sker efter en beviljad projektansökan.

2. Har ni erfarenhet av verksamhetskontroller? Hur fungerade de? Hur kan verksamhetskontroller utformas på ett sätt som minimerar bördan på projektet som granskas samtidigt som de uppfyller sitt syfte?

Över lag har deltagarna positiva erfarenheter av verksamhetskontroller och vissa uppmuntrar Arvsfonden att göra fler fysiska besök. Deltagarna ser besöken som ett tillfälle att visa upp sitt projekt för finansiären och därmed skapa förtroende och fördjupad förståelse av kontexten. Några hade önskat att den som skötte granskningen hade haft ett mer nyfiket och coachande förhållningssätt för att ge organisationen möjlighet att lära och utvecklas, medan andra upplevde kontrollen som ett bra stöd med tydliga rekommendationer. Ett annat förslag är att verksamhetskontrollerna utförs under andra och tredje året för att skapa bättre förutsättningar för dialog och transparens mellan organisationen och Allmänna arvsfonden. Ett önskemål är att stämma av med organisationen när i tid kontrollen förläggs för att undvika att den till exempel infaller mitt i arbetet med årsbokslutet.

3. Hur skulle det påverka er att bli tilldelade en redovisningstjänst i samband med ert arvsfondsprojekt?

Åsikterna om huruvida civilsamhällesorganisationer skulle gynnas av att tilldelas en redovisningstjänst går isär bland deltagarna. Det finns de som menar att det inte skulle påverka dem särskilt mycket, de som tycker att det skulle underlätta och de som tycker att

det verkar onödigt eller att det till och med skulle ha en negativ påverkan på organisationen. Några tycker att det låter rimligt men har svårt att förstå vad det innebär i praktiken och hur det skulle påverka dem.

En viss skiljelinje kan skönjas mellan större och mindre organisationer. En extern redovisningstjänst upplevs som en större börda för större organisationer då organisationerna redan har anställd personal och fungerade rutiner för att utföra dessa uppgifter och en extern tjänst skulle innebära dubbelarbete. Vissa deltagare menar att det för mindre organisationer skulle frigöra tid, jämna ut skillnader i kompetens mellan organisationer och dessutom ge projektledaren möjlighet att fokusera på projektets genomförande. En deltagare lyfter att en redovisningskonsult som är väl insatt i Allmänna arvsfondens bidragssystem skulle minska både organisationens arbetsbörda och risken för misstag. Ett flertal mindre organisationer menar dock att de hellre använder sig av redan upparbetade redovisningskontakter. Detta eftersom det kan bli svårt att särskilja redovisning av arvsfondsprojektet från övrig verksamhet och att de konsulter man vanligtvis använder sig av har en viktig förståelse för organisationen och dess verksamhet. Dessutom tar det tid för en liten organisation att sätta sig in i ett nytt system.

Flera deltagare betonar risken för merarbete om bokföring och redovisning av arvsfondsprojekt skulle behöva ske parallellt med befintlig bokföring. Man menar att det skulle bli krångligt att pussla ihop redovisningen av arvsfondsprojektet med övrig verksamhet och andra finansiärer. Det finns också en farhåga att den utsedda redovisningskonsulten blir överhopad av arbete vilket i så fall kan skapa onödiga fördröjningar i organisationernas arbete.

En organisation anser å ena sidan att en tilldelad redovisningstjänst skulle kunna öka kontrollen och göra det svårare för oseriösa organisationer att utnyttja fonden, men att det å andra sidan inte borde behövas eftersom fonden arbetar systematiskt med verksamhetskontroller och skulle kunna begära in uppgifter om firmatecknare och anställda så som föreslås av Riksrevisionen. Några deltagare lyfter möjligheten att ha en revisorstjänst som är specialiserad på Allmänna arvsfonden. Det skulle bland annat innebära en lägre kostnad och arbetsbörda för små organisationer om man inte längre behövde anlita en auktoriserad revisor för ett relativt litet uppdrag.

Sammanfattningsvis anser de flesta deltagarna att en extern redovisningstjänst inte ska vara obligatorisk, men att den skulle kunna vara hjälpsam för en viss typ av organisationer.

Påföljder och återkrav

1. I vilka delar av processen, från ansökan till rapportering, upplever ni att risken för oavsiktliga misstag är som störst, och varför?

En återkommande uppfattning är att risken för oavsiktliga misstag är som störst när det kommer till åiterrapportering, och i synnerhet den ekonomiska redovisningen. Till stor del handlar kritiken återigen om svårigheten att förutse och ta beslut om kostnader som ligger långt fram i tiden och att deltagarna känner osäkerhet kring revidering av budgeten och andra förändringar under projektets gång. Osäkerheten handlar bland annat om hur mycket man tillåts anpassa budgeten utifrån förändrade förutsättningar, hur Allmänna arvsfonden bedömer olika typer av inköp och att det blir rörigt med olika informationsuppgifter i omlopp. Det kan också handla om att personer ur målgruppen och volontärer är involverade i genomförandet av projektet och gör mindre inköp vilket kan göra det svårt att hålla ordning i bokföringen.

En god dialog med handläggarna på Allmänna arvsfonden återkommer som en viktig del i att förebygga och rätta till oavsiktliga misstag. Många har positiva erfarenheter av dialogen med handläggarna, men flera deltagare upplever att handläggarna skiljer sig åt när det gäller exempelvis kunskap, förförståelse och analysförmåga. Deltagarna menar att detta får konsekvenser för de tolkningar som görs och ett par deltagare lyfter exempel där oavsiktliga misstag begåtts av handläggaren snarare än organisationen. En deltagare berättar att det ibland varit svårt att få återkoppling från handläggaren och att detta skapat mycket stress när hen behövt ta snabba beslut.

Några deltagare menar att Allmänna arvsfonden skulle kunna underlätta åiterrapporteringen till exempel genom att utforma en mall som man kan använda för att fylla i information löpande. Ett annat förslag är att man ska kunna lägga in ekonomiska revideringar i den ordinarie budgeten och därmed kunna förhålla sig till en aktuell, uppdaterad budget vid slutrapporteringen i stället för att ändringarna ska komma ihåg separat som idag. Några deltagare uttrycker oro över det har blivit svårare att föra över pengar mellan verksamhetsår och över risken att krav på återbetalning eller liknande kan komma i efterhand med kort framförhållning.

Ett annat område där deltagarna menar att risken för oavsiktliga misstag är som störst är i samarbeten med andra aktörer. Det kan vara svårt att planera för ett tre-årigt samarbete redan i ansökningsfasen och det innebär en risk att bli beroende av en samarbetspartner för genomförandet av projektet. Ofta bygger samarbetet dessutom till stor del på engagemang hos en enskild anställd hos den andra parten vilket blir sårbart. En deltagare upplever att det är svårt att höra av sig till Allmänna arvsfonden när ett samarbete inte fungerar som förväntat eftersom det känns som ett stort misslyckande. En annan

deltagare menar att det finns en förväntan från fondens sida att den sökande organisationen ska inleda nytänkande samarbeten med ”spännande” aktörer, vilket kan leda till att man ingår samarbeten med mindre organisationer med låg kapacitet och kompetens. För att underlätta goda och långsiktigt hållbara samarbeten föreslås möjligheten att söka medel för och genomföra pilotprojekt eller förstudier.

2. Hur skulle hårdare bedömningar och påföljder påverka er vilja och förmåga att söka och nyttja medel från Allmänna arvsfonden? Vilka risker ser ni kopplat till a) ansökningsförfarandet b) verksamheten?

Vissa organisationer ser inga större problem med hårdare bedömningar och påföljder om det avskräcker oseriösa aktörer från att utnyttja fondens medel, och menar att de ändå granskas hårt från andra håll. Flera deltagare upplever dock att Allmänna arvsfonden redan nu ställer rigorösa krav och genomför utförliga granskningar i relation till andra bidragsgivare. De ifrågasätter huruvida hårdare krav och bedömningar är rätt väg att gå för att förebygga felaktigheter.

Risken, menar flera deltagare, är att hårdare krav och påföljder särskilt drabbar små organisationers förmåga och vilja att söka medel från Allmänna arvsfonden. Detta dels genom att ansökan och återrapportering tar ännu mer tid i anspråk, dels genom att organisationer med små medel och liten erfarenhet blir avskräckta av risken att straffas för oavsiktliga misstag. I förlängningen drabbas landsbygder hårdare än städer och de mest kreativa, lokalt anpassade, lösningarna på samhällsproblem riskerar att sorteras bort. En deltagare lyfter ett exempel från en annan bidragsgivare där rädslan att göra fel genomsyrar systemet och hämmar innovationsförmågan. Det ses som viktigt att eventuella hårdare bedömningar inte sker på bekostnad av Allmänna arvsfondens roll att uppmuntra delaktighet och nytänkande.

Många deltagare lyfter vikten av att påföljderna är proportionerliga och att det måste finnas utrymme att rätta till det som blivit fel, särskilt för mindre organisationer. Det skulle kunna ske genom varningar innan krav på återbetalning efter avslutat projekt. För att bibehålla proportionaliteten föreslår deltagarna att man skulle kunna ha olika krav beroende på projektens storlek och vilka belopp det handlar om. En större organisation kan dessutom förväntas ha en viss egenfinansiering, vilket kan vara positivt för projektets långsiktiga överlevnad.

Flera deltagare lyfter återigen vikten av dialog med Allmänna arvsfonden men att det finns ett behov av att tydliggöra kriterier och riktlinjer. Den snabba omställningen som behövde göras under pandemin nämns som ett gott exempel på hur fonden lyckades vara flexibla och tillgängliga.

Övrigt

Vilka andra medskick vill ni ge Kammarkollegiet i arbetet med att utforma åtgärder som svarar mot Riksrevisionens rekommendationer och motverkar missbruk av fondens medel, men samtidigt minimerar risken för ökad administration och onödiga hinder för de sökande organisationerna?

När deltagarna ges möjlighet att dela med sig av övriga synpunkter till Kammarkollegiet och Allmänna arvsfonden tar flera deltagare tillfället i akt att berätta om fondens betydelse för den egna verksamheten och civilsamhället i stort. Man menar att möjligheterna för den idéburna sektorn att söka relativt stora summor för utveckling och innovation inte är särskilt många och Allmänna arvsfondens betoning på delaktighet, nytänkande och en mångfald av sökande organisationer ses som central. Ett antal mindre organisationer med verksamhet utanför storstäderna menar att de inte hade kunnat starta sin verksamhet utan medel från Allmänna arvsfonden. Med detta sagt menar deltagarna att fokus bör ligga på Allmänna arvsfondens utvecklingsmöjligheter snarare än huruvida fonden ska existera eller ej. Att lägga ner fonden vore, enligt en deltagare, att ”kasta ut barnet med badvattnet”. Civilsamhället och dess innovativa lösningar på samhällsproblem kan inte ersättas av aktörer från andra sektorer, menar man.

Ett antal deltagare påpekar att de inte känner igen den beskrivning av fondens granskningsystem som lättvindigt som återges i Riksrevisionens rapport. Däremot föreslår några deltagare att man skulle kunna stärka arbetet med effektmätning. Ytterligare förslag för att öka Allmänna arvsfondens möjlighet till kontroll utan att försämra förutsättningarna för civilsamhället att söka medel är att utföra större kontroller med jämna mellanrum, exempelvis vart tredje eller vart femte år. Det skulle fungera som en kvalitetsstämpel som visar att organisationen är godkänd för att söka arvsfondsmedel vilken kan göra de löpande kontrollerna mindre krävande. Vidare efterfrågas sätt att värdera den tid som minderåriga lägger i ett projekt eftersom de oftast inte får arvode. Ett önskemål är fler tillfällen för erfarenhetsutbyte mellan organisationer och en deltagare undrar varför inte Allmänna arvsfonden efterfrågar ett akademiskt perspektiv i ansökan.